

رفتار تهاجمی ایران در شمال خلیج فارس به دنبال مانورهای نظامی آمریکا

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۲۱ آوریل ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/iran-gets-aggressive-northern-gulf-following-us-military-exercises

العربية (/ar/policy-analysis/ayran-ttbny-slwkaan-dayyaan-fy-shmal-alkhlyj-bd-almnawrat-alskryt-alamrykyt/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

مانورهای مشترک اخیر نیروهای دریایی زمینی و هوایی آمریکا تهران را به طور اساسی به زورآمایی متقابل برای بازدارندگی فراخواند و نیروهای ایرانی را واداشت که با تحریکات قایق‌های تندرو خود و توقف یک کشتی به آن پاسخ دهند

در ۱۵ آوریل مرکز فرماندهی نیروهای دریایی آمریکا (موسوم به ناوسنت (NAVCENT) انجام رشته مانورهای «خطرناک و غیرحرفه‌ای» را از سوی قایق‌های تندرو نیروی دریایی سپاه پاسداران در آب‌های شمالی خلیج فارس گزارش کردند. بر مبنای شواهد تصویری و ویدیویی که ناوسنت منتشر کرده این رویارویی از جهاتی بی‌سابقه بوده چون شامل هجوم تعداد نسبتاً زیادی از شناورهای مسلح (در یک مورد تا یازده فروند) بوده که به شکل گروهی در اطراف کشتی‌های نیروی دریایی آمریکا در فاصله فوق‌العاده نزدیک چرخ می‌زدند. این رویارویی یک روز پس از حادثه‌ای در نزدیکی تنگه هرمز رخ داد که طی آن قایق‌های مسلح ایرانی متعلق به نیروهای پلیس دریایی و یا نیروی دریایی سپاه نفتکش اس‌اس‌سی‌تاپیه را که تحت کنترل چین است و با پرچم هنگ‌کنگ حرکت می‌کند در آب‌های بین‌المللی متوقف کردند. این کشتی به آب‌های ایران در ساحل کوه مبارک برده شد جایی که پاسگاه پلیس دریایی مستقر است. گروه بین‌المللی امنیت دریایی که رهبری آن در حال حاضر به دست نیروی دریایی سلطنتی بریتانیا است در آن آب‌ها گشت‌زنی می‌کند اما از قرار وقتی از ماجرا باخبر شد تصمیم گرفت مداخله نکند. ساعت‌ها بعد نفتکش یادشده آزاد شد و به سمت مقصد خود در عربستان سعودی به راه افتاد. احتمالاً بعد از آن که ایرانی‌ها فهمیدند کشتی چینی است.

این حرکت‌های تهاجمی باید پیش‌بینی می‌شد. طبق گزارش‌های اطلاعاتی تجهیزات دریایی ایران در خلیج فارس از اوایل ژانویه بعد از قتل هدفمند قاسم سلیمانی فرمانده سپاه قدس توسط آمریکا به شکلی غیرعادی فعال بوده‌اند. بعد از حمله مرگبار شبه‌نظامیان عراق در ۱۱ مارس که طی آن نیروهای هوادار ایران چندین پرسنل نظامی آمریکایی و بریتانیایی را کشتند این تنش‌ها بیشتر شد. در همان ماه تقریباً تمام شاخه‌های نیروهای مسلح آمریکا مانورهای دفاعی مشترکی در آب‌های مرکزی و شمالی خلیج فارس آغاز کردند. اگر از روی واکنش ایران قضاوت کنیم ماهیت و گستره این مانورها زنگ خطر را برای فرماندهان سپاه به صدا درآورده است.

تاکتیک‌های مقابله

مانور آمریکا شامل تاکتیک‌هایی بود که هم شیوه‌های جدید و هم شیوه‌های باسابقه در استقرار خط مقدم هلیکوپترهای نظامی در

عرش پایگاه‌های دریایی را در بر می‌گرفت در روبروی‌های ایران و آمریکا طی سال‌های ۱۹۸۷ تا ۱۹۸۸ هلیکوپترهای سبک و تهاجمی ارتش آمریکا از عرش دو سکوی شناور که به پایگاه دریایی در ساحل عربستان سعودی تبدیل شده بود پرواز می‌کردند و با کمین شبانه بر قایق‌های تندرو ایرانی که مظنون به مین‌گذاری بودند بسیاری از آن‌ها را از رده خارج می‌کردند.

امروزه این تاکتیک‌ها بهبود یافته‌اند تا با مانورهای گروهی قایق‌های ایرانی که چابک‌تر انجام می‌شود مقابله کنند از جمله با استفاده از قایق‌های توپدار AC-130W استنگر ۲ متعلق به نیروی هوایی و یا هلیکوپترهای آپاچی گاردین AH-64E متعلق به ارتش آپاچی‌ها حالا از روی عرش ناو یو اس اس لوئیس بی پو لدر عملیات می‌کنند که اولین «پایگاه دریایی اعزامی» و دائمی نیروی دریایی آمریکا است این کشتی مادر که در آگوست ۲۰۱۷ جایگزین یو اس اس پونس در شمال خلیج فارس شده است می‌تواند همزمان تا چهار هلیکوپتر بزرگ مین‌روبی CH-53E یا آپاچی و بلک‌هاوک را حمل کند.

طی چند سال گذشته آمریکا مجموعه‌ای از تسلیحات و شیوه‌ها را تست کرده است که برای مقابله با حملات گروهی قایق‌ها و پهپادهای ایرانی به کار می‌رود از جمله: سیستم‌های لیزری و ریزموج (میکروویو) پر قدرت (شامل سیستم LaWS که روی کشتی پونس نصب می‌شود) موشک‌های اصلاح‌شده ضدتانک راکت‌های ۷۰ میلی‌متری هدایت‌شونده و فوج قایق‌های بی‌سرنشین دفاعی افزون بر آن قایق‌های AC-130W علاوه بر مجموعه سلاح‌های عادی خود مسلح به بمب‌های گلاپدیری کالیبر کوچک GBU-39 و GBU-53 هستند که بمب دومی می‌تواند اهداف متحرک تا شعاع ۷۲ کیلومتر (یا اهداف ثابت تا شعاع ۱۱۰ کیلومتر) را دقیقاً بزند نیروی دریایی همچنین قبلاً با هواپیمای تهاجمی A-10 توندربولت نیروی هوایی مانورهایی انجام داده است که برنامه موثر دیگری در مقابله با قایق‌های تهاجمی تندرو است.

برای مأموریت‌های اعزامی در برخی نواحی خلیج فارس که پایگاه‌های ساحلی در دسترس نیستند چه به دلایل تدارکاتی یا سیاسی ناو پولر به نوبه خود ایده‌ال است این پایگاه با ترکیبی از ۱۰۰ خدمه نظامی و ۴۴ خدمه غیرنظامی سکویی منحصر به فرد و انعطاف‌پذیر برای نیروهای آمریکایی در منطقه فراهم می‌کند این ناو همچنین گزینه‌ای بديهي برای حمایت از عملیات‌های ویژه در آب‌های فوق‌العاده حساس نزدیک به پایگاه جزیره فارسی متعلق به سپاه پاسداران است ناو پولر بر مسیرهای کشتی‌رانی به مقصد کویت و از مبدا کویت نظارت می‌کند که بیشتر شبکه پشتیبانی تدارکاتی نظامی آمریکا در حال حاضر آن‌جا مستقر است.

احیا و روزآمدسازی توانمندی‌های قدیمی

مطابق بیانیه ناوسنت در ۱۵ آوریل نیروهای آمریکایی در خلیج برای «شناسایی ردگیری درگیری و شکست‌دادن تهدیدات سطح آبی برای کنترل فضای دریایی» عمدتاً بر تیم‌های عملیات مشترک متکی بوده‌اند این تیم‌ها معمولاً شامل ناوهای جنگی نیروی دریایی و شناورهای گشت ساحلی کلاس سایکلون مسلح به موشک‌های کوتاه‌برد گریفین هستند هرچند که هردوی این شناورها در اصل برای هدف‌یابی آتش هوای عمل می‌کنند اخیراً این تیم‌ها مانورهای ویژه‌ای برای «بازداری دشمن با ریسک بالا در بردهای بلندتر» انجام داده‌اند که در آن از شناور گشتی برای شناسایی قایق‌های تندرویی استفاده می‌شود که تهدید ایجاد کرده‌اند و بعد آپاچی‌ها با تیربار ۳۰ میلی‌متری راکت‌های هدایت‌شونده و موشک‌های هل‌فایر تا بُرد ۱۱ کیلومتر آن‌ها را به رگبار می‌بندند.

از زمان عملیات اراده محکم (Earnest Will) در ۱۹۸۸ که طی آن هلیکوپترهای ارتش از عرش سکوهایی که بالاتر اشاره شد چندین عملیات علیه نیروهای دریایی سپاه انجام دادند و تلفاتی به بار آوردند چنین عملیاتی مشاهده نشده است با گذشت بیش از سه دهه از آن عملیات فرماندهان ارشد نیروی دریایی سپاه هنوز در برخی اظهارات عمومی خود وعده انتقام از آن رشته عملیات را می‌دهند.

پیش‌بینی تهاجم ایران

نیروی دریایی سپاه به‌خوبی از توانمندی‌های جدید و انعطاف‌پذیرتر آمریکا که اکنون در خلیج به نمایش گذاشته می‌شود باخبر است و می‌داند که تعداد عملیات‌های انجام‌شده از پایگاه پولر افزایش یافته و از توجه ویژه به مقابله با تاکتیک حمله فوج قایق‌های ایرانی‌ها آگاه است برای همین سپاه تهاجمی‌بودن خود را در این ناحیه افزایش داده است کاری که معمولاً در مقابل تحرکات یک کشور رقیب انجام می‌دهد

نیروی دریایی سپاه در ۱۹ آوریل طی بیانیه‌ای به دو مورد «مداخله ناامن و غیرمسئولانه» از طرف نیروی دریایی آمریکا اشاره کرد: در ۶ و ۷ آوریل تقریباً در فاصله ۲۰۰ کیلومتری از دو منطقه تحت کنترل نیروی دریایی سپاه عجیب آن‌که هر دو مورد مربوط به یک شناور پشتیبانی سپاه بود که با سرعت کم حرکت می‌کرد.

در این بیانیه همچنین ادعا شده است که حادثه مربوط به فوج قایق‌های ایرانی در ۱۵ آوریل که بیشتر به آن اشاره شد از سوی نیروهای آمریکایی آغاز شده که در یک مانور سپاه با مهمات واقعی که از پیش اعلام شده بود مداخله کرده بودند ولی مدرک ویدیویی که نیروی دریایی آمریکا منتشر کرده چیز دیگری نشان می‌دهد: قایق‌های ایرانی چندین بار از تاکتیک‌های حلقه‌زنی فشرده و تاکتیک‌های

ایذایی استفاده کردند که بسیار شبیه به چیزی بود که در رشته رویارویی‌های سال ۲۰۱۶ رخ داد و ناوشکن‌ها و شناورهای گشتی آمریکا در نزدیکی تنگه هرمز آشکارا مورد تهدید واقع شدند.

درواقع نیروهای آمریکایی تا وقتی مانورهای مشترکشان مشخصا برای مقابله با قایق‌های تندرو نیروی دریایی سپاه باشد باید منتظر ادامه این حوادث باشند و هرچه مقامات ایران بیشتر نگران این قبیل فعالیت‌ها باشند واکنش‌های آن‌ها صریح‌تر و تهاجمی‌تر خواهد بود. در نتیجه ارتش آمریکا باید برای سطح بالاتری از ریسک تنش سریع که هدف آن مقابله با بازدارندگی محلی آمریکا است آماده باشد.

مفهوم «مقابله با بازدارندگی» اولین بار از سوی ژنرال کنت مکنزی فرمانده سنتکام طی جلسه استماع کنگره در ۱۱ مارس مطرح شد. این اصطلاح از مخالفت قدیمی ایران با هرگونه حضور امنیتی خارجی در خلیج فارس ریشه گرفته است. از نگاه سپاه پاسداران حضور نیروهای نظامی غربی به معنای مداخله در امور منطقه‌ای و دفاعی است هرچند قوانین دریایی ایران هیچ ماده‌ای درباره همکاری امنیتی با همسایه‌هایش در منطقه ندارد.

به همین ترتیب ایران به طور رسمی آزادی تردد دریایی در خلیج فارس یا تنگه هرمز را نپذیرفته است. از منظر ایران تنگه هرمز یک تنگه بین‌المللی نیست پس «عبور ترانزیت (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/clarifying-freedom-of-navigation-in-the-gulf>)» از طریق آن حق مسلم محسوب نمی‌شود. اما در عمل نیروهای ایران معمولاً از مقابله دریایی مستقیم برای دفاع از این ادعا خودداری می‌کنند مگر وقتی که می‌خواهند ناراضی‌های خود را نسبت به یک تحول نشان دهند.

نتیجه‌گیری

تهران به روشنی متوجه افزایش آمادگی ارتش ایالات متحده برای دفاع از منافع آمریکا و آزادی تردد دریایی در منطقه شده است: از مانورهای مشترک جدید در آب‌های خلیج گرفته تا حضور دست‌کم یک ناوگروه هواپیما بر در نزدیک دریای عرب که حالا عادی شده است. سپاه پاسداران با استقرار اخیر راکت‌های توپخانه‌ای و موشک‌های ضدکشتی در امتداد سواحل مشرف بر تنگه هرمز این پیام را می‌دهد که در صورت لزوم می‌تواند تنگه هرمز را ببندد.

این نوع رفتارها بازهم نشان می‌دهد که ایران به عنوان بخشی از زورآزمایی جاری بر سر بازدارندگی طی ماه‌های آتی سعی خواهد کرد اراده نیروی دریایی آمریکا را برای ایستادن بر موضع خود بیش از پیش به چالش بکشد. در کوتاه‌مدت نیروی دریایی سپاه شاید این فعالیت‌ها را به عملیات ایذایی محدود سازد ولی احتمالاً به تدریج به شیوه‌های جسورانه‌تری متوسل خواهد شد.

*فرزین ندیمی هموندیار انستیتو واشنگتن و کارشناس امور امنیتی و دفاعی ایران و منطقه خلیج است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ | ۱۱

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

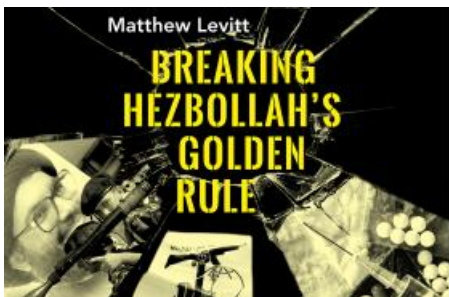
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhy/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران